

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ПІСЛЯ БРЕКЗИТУ

THE PROSPECTS OF THE DEVELOPMENT OF EUROPE UNION AND UNITED KINGDOM OF GREAT BRITAIN AFTER BREXIT

УДК 339.924, 061.1

<https://doi.org/10.32843/infrastruct42-3>

Бугрім Д.С.

студентка

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Скрипник Н.Є.

к.е.н., доцент,

доцент кафедри економіки

та управління національним

господарством

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Bugrim Daria

Oles Honchar

National University of Dnipro

Skrypnik Nataliia

Oles Honchar

National University of Dnipro

У статті висвітлено основні перспективи розвитку Європейського Союзу та Великобританії після виходу Сполученого Королівства зі складу інтеграційного об'єднання. Визначено шляхи подальшого існування інтеграційного об'єднання та наміри інтеграції або дезинтеграції з іншими країнами-учасницями та потенційними державами-членами. Описано стратегії розвитку Європейського Союзу та основні питання й можливі наслідки, з якими зіткнуться інтеграційне об'єднання після Брекзиту. Висвітлено розвиток Сполученого Королівства, а також основні можливі форми майбутнього співробітництва з Європейським Союзом. Розглянуто показники ВВП, зовнішнього експорту та надходження прямих іноземних інвестицій до та з країн Європейського Союзу з Великобританією (до 2015 року) та без Сполученого Королівства (після 2015 року). Визначено основні аспекти впливу подальшого розвитку Європейського Союзу на Україну. Складено графічне порівняння експорту, ВВП та надходження прямих іноземних інвестицій до та з країн ЄС із 2014 по 2019 роки.

Ключові слова: інтеграція, Європейський Союз, Великобританія, розвиток, перспективи, об'єднання, Брекзит.

В статті освітлено основні перспективи розвитку Європейського Союзу та Великобританії після виходу Соединенного Королевства из состава интеграционного объединения. Определены пути дальнейшего существования интеграционного объединения и намерения интеграции или дезинтеграции с другими странами-участниками и потенциальными государствами-членами. Описаны стратегии развития Европейского Союза и основные вопросы и возможные последствия, с которыми столкнется интеграционное объединение после Брекзита. Освещено развитие Соединенного Королевства, а также основные возможные формы будущего сотрудничества с Европейским Союзом. Рассмотрены показатели ВВП, внешнего экспорта и поступления прямых иностранных инвестиций в страны Европейского Союза и из них с Великобританией (до 2015 года) и без Соединенного Королевства (после 2015 года). Определены основные аспекты влияния дальнейшего развития Европейского Союза на Украину. Составлено графическое сравнение экспорта, ВВП и поступления прямых иностранных инвестиций в страны ЕС и из них с 2014 по 2019 годы.

Ключевые слова: интеграция, Европейский Союз, Великобритания, развитие, перспективы, объединение, Брекзит.

The article highlights the main prospects of the development of the European Union and Great Britain after the United Kingdom withdrew from the integration association. The ways of the subsequent existence of the integration association and the intentions of integration or disintegration with other participating countries and potential member states are determined. The development strategies of the European Union and the main issues and possible consequences that the integration association will face after Brexit are described. The development of the United Kingdom and new forms of cooperation with the European Union are highlighted. The indicators of GDP, foreign exports and foreign direct investment to and from European Union countries with Great Britain (until 2015) and without the United Kingdom (after 2015) are considered. The European Union is by far the most developed integration union in the world, and in January 2020 it has remained without the most developed and most powerful economic member state, and the further development paths of the Union and the United Kingdom are uncertain. That is why the article finds out how the Europe Union and The United Kingdom will cooperate without each other. The article highlights the possibility of the development of a new way of cooperation which includes some aspects of trade (or creation of a new free trade area) and the movement of capital and labor, such as agreements with Norway, Iceland, Switzerland and Liechtenstein. The article describes in details all the consequences and main questions of Brexit and its impact on the Europe Union and the countries of this alliance. The main aspects of the impact of further development of the European Union on Ukraine are determined. Graphical comparison of exports, GDP and finding of foreign direct investment in and from EU countries from 2014 to 2019 was compiled. The article examines the impact of the United Kingdom's exit on certain areas of the European Union policy, including financial and social policies. The article describes the possible influence of Brexit on the desire to leave the EU among other member states of the integration association.

Key words: integration, European Union, Great Britain, development, prospects, associations, Brexit.

Постановка проблеми. На сучасному етапі свого розвитку та існування світове господарство характеризується такими особливостями, як інтернаціоналізація та глобалізація. Найбільш яскравою ознакою глобалізації вважається інтеграція, тобто політичне та економічне об'єднання країн. Тема є актуальною, бо дослідження інтеграційних стратегій розвинених країн може не тільки виявити недоліки та деякі проблеми, але й знайти їх рішення, визначити перспективи та наслідки цього процесу як для країн об'єднання, так і для всього світу. Нині Європейський Союз є найбільш розвиненим інтеграційним об'єднанням світу, а у січні 2020 року він залишився без найрозвинутішої та найбільш могутньої економічної держави-члена,

тому нині подальші шляхи розвитку Союзу та Сполученого Королівства є невизначеними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості та основи економічної та політичної інтеграції, які властиві Європейському Союзу, давно є предметом дослідження вчених (економістів, політиків, соціологів та істориків). Теоретичні засади поняття економічної інтеграції були досліджені в працях таких учених, як Р. Шмед, Х. Кельзен, Д. Шиндлер, У. Стаффорд, Т. Мен та А. Монкретьєн. Елементи та чинники формування регіональних інтеграційних об'єднань країн досліджені в працях таких провідних учених, як Б. Баласс, Ю. Борко, Ю. Ваннон, Д. Вайнер, С. Вольпе, С. Грибов, Е. Данилюк, М. Згуровський,

П. Ламі, А. Ліхачов, Д. Лук'яненко, Дж. Най, В. Новицький, А. Полуектов, А. Спартак, Л. Уінтерс, Дж. Фуентес, М. Шифф.

Постановка завдання. Метою дослідження є виявлення основних шляхів подальшого розвитку Європейського Союзу та Сполученого Королівства, а також їхніх взаємовідносин після Брекзиту.

Виклад основного матеріалу дослідження. На теперішньому етапі свого розвитку Європейський Союз зіткнувся з низкою значних проблем. Декілька країн-членів – Греція, Португалія, Іспанія – нині перебувають на межі банкрутства, отже, ЄС витрачає багато коштів на те, щоби підняти рівень їхнього розвитку та стабілізувати стан у країнах. Також існує помітна різниця між рівнями життя держав «старої Європи», а саме Франції, Німеччини та Бельгії, та країн «нової Європи», наприклад Болгарії, Румунії та Хорватії, які вступили до об'єднання досить нещодавно.

У січні 2020 року Великобританія вийшла зі складу Європейського Союзу.

Існує декілька основних питань та можливих наслідків, з якими зіштовхнувся Євросоюз у цій ситуації.

1) Довгострокові переговори про вихід. У Лісабонському договорі, який є основною правовою базою Європейського Союзу, є стаття 50, яка описує умови виходу держави з інтеграційного об'єднання. Відповідно до неї переговори про умови покинення мають зайняти щонайменше два роки. Також вони можуть бути подовжені за угодою сторін. Схожа з Брекзитом ситуація була з виходом Гренландії зі складу ЄС у 1985 році. Негативний аспект для Британії полягає в тому, що за Лісабонським договором на рішення щодо умов впливають усі країни, діючи «кваліфікованою більшістю». Це означає, що Сполучене Королівство не має права вето й залежить від позиції інших країн-членів. Можуть виникнути різні моделі подальшої співпраці Британії з ЄС. Однією з них є швейцарська чи норвезька. Ці дві країни не є членами Європейського Союзу, але вони включені в торговельні відносини з державами-членами, адаптовані до європейського законодавства й входили до простору вільного руху осіб, а саме Шенгенської зони. Однак така модель фактично означає, що країна, хоч і покинула склад ЄС, все ж таки залишається залежною від рішень Брюсселя щодо європейського законодавства, не маючи на нього впливу. З іншого боку, існує друга модель, а саме більша дезінтеграція з Євросоюзом і встановлення політичних відносин з інтеграційним об'єднанням за правилами класичної дипломатії, а в економіці – за правилами Світової організації торгівлі. В такому разі Лондону потрібно буде повністю переглянути те європейське законодавство, яке вже є частиною британської законодавчої системи. Також невирішеним буде питання про те, чи

матиме Британія зону вільної торгівлі з ЄС. Інакше їй доведеться захищатися від Європейського Союзу завдяки митним тарифам. У будь-якому разі це призведе до зменшення обсягів торгівлі, адже ще декілька років тому на ЄС припадало понад 43% британського експорту товарів та послуг, а більш ніж 50% імпорту у Сполучене Королівство належало країнам – членам ЄС. Вихід принесе збитки менш заможним британським регіонам, які отримували дотації з бюджету інтеграційного об'єднання. Зі схожою ситуацією зіткнуться фермери у Вельсі, які отримували допомогу від спільної європейської аграрної політики. Однак водночас Британія зможе заощадити кошти, що були відіслані у бюджет ЄС, які складають більше тринадцяти мільярдів фунтів кожного року.

2) «Ефект доміно». Голосування, яке було проведено у Сполученому Королівстві, вже спричинило «ефект доміно» в інших державах Союзу. Готовність йти слідами Великобританії виражає Данія. Так, кількість громадян, що виступають за проведення референдуму, складає майже 43%. Підтримку подібного рішення готові надати члени правої Данської народної партії, про що заявляє лідер, а саме Крістіан Тулезен Даль. Подібна ситуація склалася в Нідерландах. Партія свободи в обличчі Геерта Вілдерса закликає провести референдум про вихід зі складу ЄС. Представники Національного фронту у Франції публічно заявляють, що результат британського референдуму є своєрідною перемогою. Лідер Фронту Марін Ле Пен напередодні британського референдуму зробила заяву про те, що кожна країна ЄС має провести референдум щодо членства в Союзі. Наслідки можуть бути дуже серйозними для Європейського Союзу. Британія є однією з тих країн, яка давала в бюджет ЄС «чистий внесок», тобто більше грошей, ніж отримувала. У цьому показнику вона поступалась тільки Німеччині. Те ж саме можна сказати про Нідерланди (3 місце за «чистим» внеском), Францію (4 місце) та Данію (8 місце). Якщо ці країни покинуть інтеграційне об'єднання, бюджет ЄС стає значно скромнішим, а урізатимуть передусім частину закордонної допомоги. Крім того, ЄС, очевидно, входить у складний період напружених внутрішніх дискусій. Процеси навколо виходів з ЄС робитимуть внутрішній порядок денний значно важливішим, ніж зовнішній. За такої ситуації питання подальшого розширення Європейського Союзу ставатимуть менш ясними.

3) Наслідки для мігрантів та туристів. Вихід Британії матиме непрямий вплив на закордонні перспективи безвізового режиму із Союзом. Сполучене Королівство не є членом Шенгенської зони, тому можливий безвізовий режим на неї все одно не поширювався. Для отримання британської візи потрібно проходити саме британські, а не

загальноєвропейські процедури. З іншого боку, є й такий ефект: кампанія проти членства спиралася значною мірою на антимигрантські настрої, тому її перемога посилить ці настрої в інших країнах ЄС. Слід зазначити, що вихід Великобританії матиме величезний вплив на правила міграції, передусім тих, що стосуються громадян ЄС. Британія є країною-магнітом для робочої сили з інших країн Євросоюзу, тому Brexit буде серйозною проблемою для поляків, чехів, литовців, латвійців, естонців, словаків. Мільйони громадян цих країн у статусі громадянина ЄС працювали у Сполученому Королівстві і мали такі ж права, як і британські працівники. Тепер правила для них стануть жорсткішими, тому, можливо, багато хто буде змушений повернутися до рідних країн.

4) Наслідки для ринків та фінансів. Фінансові ринки вже реагують на рішення британських громадян. Британський фунт впав на 10% відносно долара, і це найнижчий показник від 1985 року. Деякі економісти очікують падіння на 20%. Британський фінансовий сектор підтримував членство в ЄС, бо завдяки йому британські банки могли виходити на фінансові ринки інших країн ЄС без обмежень. Після виходу з ЄС це зміниться: можуть виникнути нові бар'єри, тому британські банки робитимуть ставки на інші країни ЄС, а саме Францію (Париж) чи Німеччину (Франкфурт). Новими точками зможуть стати також Дублін, Варшава та Лісабон. Великобританія не є членом зони євро, але Лондон був головним місцем, де продавали та купували євро. Ринок, на якому торгують євровалютою, нині оцінюється в два трильйони євро. Тепер це зміниться, бо Євробанк, який декілька років тому вже пропонував обмеження ролі Лондона в торгівлі євро, зможе посилити свої аргументи.

Однак головним наслідком, без сумніву, є послаблення Європейського Союзу та можливий «ефект доміно» в інших країнах. Це може стати прямим ударом по ідеї європейської інтеграції як такої.

Щодо інших країн, то Норвегія, Ісландія, Швейцарія та Ліхтенштейн, що не є країнами – членами об'єднання, мають намір покращувати та розвивати зовнішні відносини з Європейським Союзом та посилювати вільний рух факторів виробництва. Карликові держави, такі як Андорра, Монако та Сан-Марино, розвивають торговельні зв'язки через міжнародні договори та двосторонні угоди.

Варто зазначити, що в органах управління ЄС зараз йдеться не про поглиблення процесу інтеграції, а про інвентаризацію результатів «проєкту Європи» та прихід до згоди щодо проведення реформ. Brexit став стимулом для появи дискусій про те, як треба вести політику подолання нинішньої кризи та у якому напрямі далі має розвиватися західноєвропейське угруповання. Жан-Клод Юнкер, що стоїть на чолі Єврокомісії, 1 березня 2017 року окреслив п'ять сценаріїв майбутнього

розвитку Європейського Союзу, в які увійшла така мета, як збереження статусу-кво та думки про федералізацію Європи. Водночас виявилось, що провідні держави об'єднання, такі як Німеччина, Франція, Іспанія та Італія, дійшли висновку, що розвиток країн Європи з різними швидкостями на теперішньому етапі є задовільним. Спираючись на це, можемо зробити висновок, що у такому становищі кожна держава має право самостійно вибирати ступінь інтеграції, а також формувати коаліції для взаємодії у сферах оборони, юстиції, внутрішньої безпеки, податків та соціальної сфері. Однак це, як справедливо зауважують уряди країн – членів ЄС, може призвести до негативних наслідків, а саме виникнення дуже великого розриву між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються. Такі країни можуть закріпитися як другосортні, тому вони вимагають скорочення ролі Єврокомісії в прийнятті рішень та посилення впливу національних урядів.

Якщо ж звернутися до звітів Європейського Союзу, представлених на офіційному сайті Eurostat, то можна побачити, що найбільший показник сукупного ВВП та експорту був у 2017 році, тобто через деякий час після того, як Великобританія заявила про свій намір покинути склад інтеграційного об'єднання.

У 2017 році Рада Європейського Союзу прийняла рішення про виключення показників Сполученого Королівства із сукупних показників ЄС, отже, звертаючись до рис. 1, можемо зробити висновок, що держави-члени у 2017 році перебували на підйомі свого економічного співробітництва, що привело до підняття рівня сукупного ВВП та експорту інтеграційного об'єднання.

Водночас протилежна тенденція спостерігається в іноземних інвестиціях.

Після заяви Сполученого Королівства про намір вийти зі складу Європейського Союзу рівень іноземних інвестицій, які потрапляли до країн-членів, значно зменшився, але показник вивезених коштів з держав ЄС майже не змінився через те, що Європейський Союз, підписуючи угоди про асоціацію з можливими членами, бере безпосередню участь у впровадженні змін у державах, отже, об'єднання виділяє кошти, які будуть залучені у проведення реформ. Так, наприклад, кошти, виведені з Європи у 2017 році, загальною сумою сягають 274 млрд. дол. США, що на 67 млрд. більше, ніж у минулому році. Також це призводить до зниження рівня надходжень до бюджету Європейського Союзу. Іноземні інвестиції в економіку ЄС у 2017 році склали 560 млрд. дол., у 2016 році цей показник становив майже 533 млрд. дол. США. Отже, політика поглиблення інтеграційних процесів та поширення впливу західноєвропейського регіонального об'єднання значно послаблює бюджет ЄС, однак водночас вона створює можливість для країн-членів поширювати свій вплив на менш

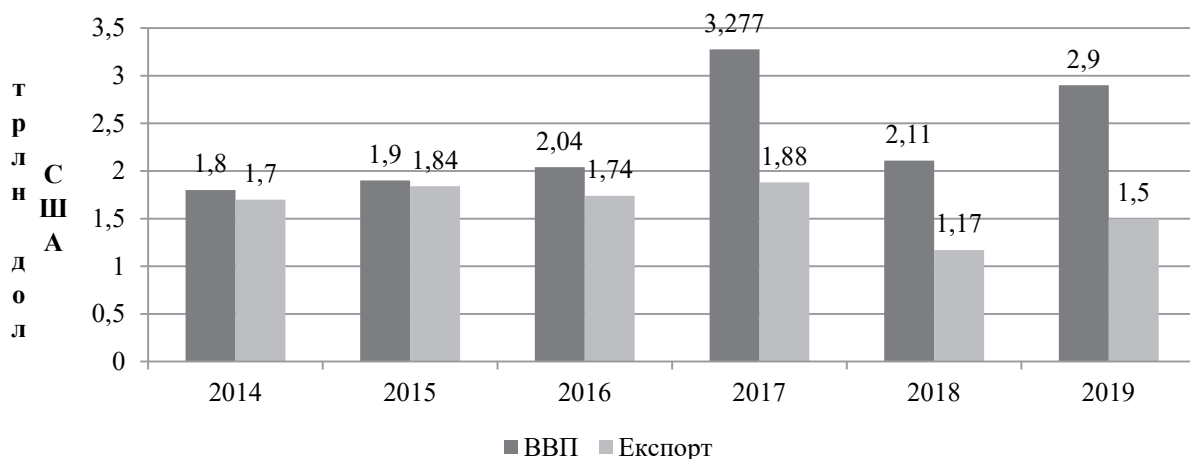

Рис. 1. ВВП та зовнішній експорт ЄС, 2014–2019 роки, трлн. дол. США

Джерело: складено авторами за даними [6; 7]

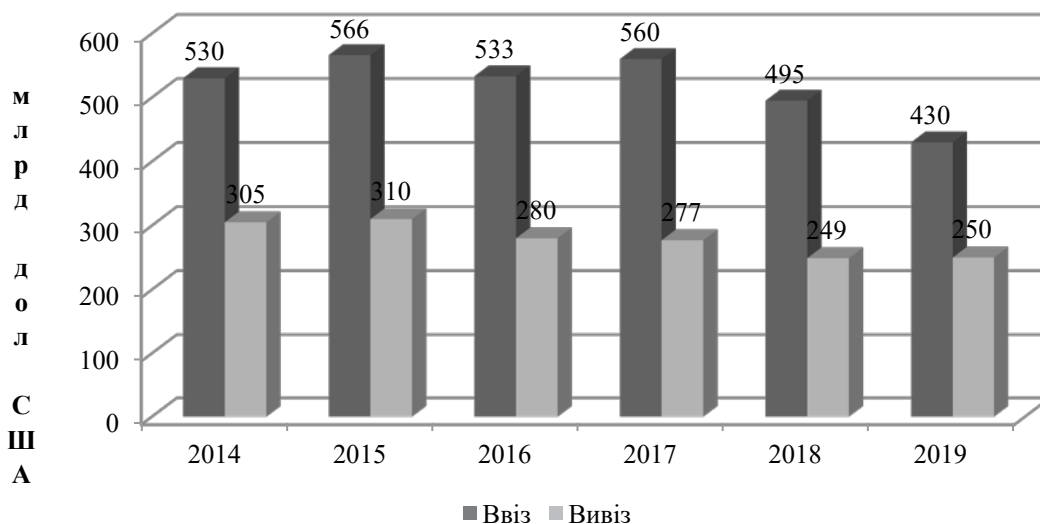

Рис. 2. Надходження прямих іноземних інвестицій у ЄС та їх вивезення, 2014–2019 роки, млрд. дол. США

Джерело: складено авторами за даними [8; 11; 12; 13]

розвинуті країни, відкриває двері для притоку кваліфікованої робочої сили, хоча у Європі зараз дуже гострою є проблема мігрантів, а також дає змогу використовувати ринки асоційованих членів для збуту продукції та дає можливість користуватися ресурсами країн, що мають намір вступити у ЄС.

Одним з найважливіших напрямів розвитку та функціонування Європейського Союзу є поглиблення процесів інтеграцій, які будуть поширюватися не тільки на країни, розташовані у цьому регіоні, але й на країни, що розташовані далеко від кордонів об'єднання. Так, наприклад, Грузія, Молдова та Україна у 2014 році підписали Угоду про Асоціацію з ЄС, яка для цих країн принесла багато змін у внутрішній та зовнішній політиці. Грузія, яка з 2010 року готувала договір про асоціацію з західноєвропейським об'єднанням, отримала можливість для своїх громадян відвідувати країни Європи у безвізовому режимі, провела деякі

реформи у сфері політичного, соціального та економічного життя держави, а також домоглася зниження рівня корупції. Україна також підписала угоду про асоціацію та нині приводить до ладу систему управління державою та національним господарством шляхом проведення реформ в усіх сферах суспільного життя.

Загалом Європейський Союз після виходу Великобританії з його складу потрапить у досить несприятливе становище, адже також треба брати до уваги економічну кризу, що склалася в країнах Західної Європи та усього світу під час пандемії, що не дасть змоги об'єднанню розширювати сферу свого впливу на інші країни. Так, після закінчення карантину та вирішення нагальних питань правління Європейського Союзу має буде зайнятися вирівнюванням економічних «дір» та позбавлення від несприятливих для сталого розвитку наслідків глобальної епідемії коронавірусу.

Однак після стабілізації економічного стану країн – учасниць інтеграційного об'єднання Європейський Парламент матиме на меті вирішення такого питання, як надходження до бюджету ЄС, які з виходом Великобританії, що мала чи не найбільшу частку, значно зменшаться. Для того щоби відновити свої матеріальні ресурси, Союзу необхідні будуть нові члени, внески яких зможуть «закрити» ту «діру», що утворилася з виходом Сполученого Королівства зі складу Європейського Союзу.

Висновки з проведеного дослідження. Треба зауважити, що навіть якщо Україна, Молдова, Грузія та Туреччина, яка також заявила про бажання стати асоційованим членом ЄС, виконають усі умови угод про асоціацію та приведуть економічний рівень розвитку своїх держав до необхідного, то навіть утрюх вони не зможуть збалансувати втрати, з якими зіштовхнулося об'єднання після Брекзиту. Щоб вирівняти баланс бюджету, Союзу треба буде підвищити частку держав-членів, що, звичайно, може викликати низку обурень у країнах і, можливо, спричинити проведення референдуму. Так, наприклад, Німеччина, Франція та Нідерланди у своїх парламентах вже заявили про бажання деяких партій провести опитування серед населення щодо членства в Європейському Союзі. Іншим шляхом вирішення проблеми може стати залучення іноземних інвестицій. Однак треба зауважити, що в умовах всесвітньої економічної кризи навіть країни Великої Сімки стануть уникати великих за розміром капіталовкладень до бюджетів інших держав, що фактично приведе Європейський Союз до безвихідного положення. Отже, можна зробити висновок, що, не маючи коштів, щоби підтримувати країни, які мають намір приєднатися до об'єднання, ЄС на деякий час зупинить процеси розширення сфери свого впливу на країн-сусідів, що на декілька років зробить Молдову, Грузію та Україну останніми державами, що увійшли до найбільш розвинутого економічного об'єднання світу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Заболотна М. Роль інтеграційних та дезінтеграційних процесів у сучасному світі. *Грані, Політологія*. 2015. С. 27–31.
2. Матюшенко І., Беренда С., Резніков В. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. 469 с.
3. Wiener A. *European Integration Theory*. Oxford, NY : Oxford University Press, 1996.
4. Морозов В. Осмысление интеграции в Европе. *Международные процессы*. 2015. № 3(9). С. 154–158.
5. Експорт та імпорт Європейського Союзу. *База даних Евростату*. URL: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home> (дата звернення: 10.03.2020).
6. GDP of the developed countries. *The World Factbook*. URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook> (дата звернення: 2.03.2020).

7. Investment Reports 2014–2018. International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org/external/index.htm> (дата звернення: 3.03.2020).

8. Бабынина Л. Гибкая интеграция в ЕС. Теория и практика применения. Киев, 2015. 304 с.

9. Ковальський Е. Нормативные основы динамики интеграционного процесса на пространстве общеевропейского рынка. Киев, 2018. С. 36–46.

10. World Investment Report 2016. Investor Nationality: Policy Challenges. UNCTAD overview. URL: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2016_en.pdf (дата звернення: 4.03.2020).

11. World Investment Report 2014. Investing in the SDGs: An Action Plan. UNCTAD overview. URL: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2014_en.pdf (дата звернення: 5.03.2020).

12. World Investment Report 2015. Reforming International Investment Governance. UNCTAD overview. URL: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2015_en.pdf (дата звернення: 5.03.2020).

13. EU Trade Report 2018. WTO Regional Trade Agreements Database. URL: <http://rtais.wto.org/UI/publicsummarytable.aspx> (дата звернення: 3.03.2020).

14. UK's Brexit deal agreed by EU leaders. BBC Article. URL: https://www.bbc.com/news/politics/uk_leaves_the_eu (дата звернення: 10.03.2020).

15. Europe – 2020 // Official EU Site. URL: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester_en (дата звернення: 13.03.2020).

REFERENCES:

1. Zabolotna M. (2015). Rol' intehratsiynykh ta dezintehratsiynykh protsesiv u suchasnomu sviti [The role of integration and disintegration processes in the modern world]. *Hrani, Politolohiya [Edges, Politology]*. No. 10(126), pp. 27–31. (in Ukrainian)
2. Matyushenko I., Berenda S., Reznikov V. (2015). Yevrointehratsiya Ukrayiny v systemi mizhnarodnoyi ekonomichnoyi intehratsiyi [European integration of Ukraine in the system of international economic integration], Kharkiv, KHNU imeni V.N. Karazina Publ., 496 p. (in Ukrainian)
3. Wiener A. (1996) *European Integration Theory*. Oxford, NY : Oxford University Press.
4. Morozov V. (2015) Osmyslenie integratsyi v Evrope. *Internatsionalnye processy*. [Understanding integration in Europe. International processes]. 2015. № 3(9), p. 154–158. (in Russian)
5. Export and Import of the European Union. Eurostat database. URL: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home> (accessed 10 March 2020).
6. GDP of the developed countries. *The World Factbook*. URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook> (accessed 2 March 2020).
7. Investment Reports 2014–2018. International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org/external/index.htm> (accessed 3 March 2020).
8. Babynina L. (2015) *Gibkaya integratsiya v ES. Teoriia i praktika primeneniia*. [Flexible integration in the EU. Theory and practice of application]. K., P. 304 (in Russian)
9. Kovalsky E. (2018) *Normativnie osnovy dynamiki integratsyonngo protsesa na prostranstve*

obscheevropeiskogo rynku. [The regulatory framework for the dynamics of the integration process in the space of the pan-European market], pp. 36–46. (in Russian)

10. World Investment Report 2016. Investor Nationality: Policy Challenges. UNCTAD overview. URL: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2016_en.pdf (accessed 4 March 2020).

11. World Investment Report 2014. Investing in the SDGs: An Action Plan. UNCTAD overview. URL: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2014_en.pdf (accessed 5 March 2020).

12. World Investment Report 2015. Reforming International Investment Governance. UNCTAD

overview. URL: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2015_en.pdf (accessed 5 March 2020).

13. EU Trade Report 2018. WTO Regional Trade Agreements Database. URL: <http://rtais.wto.org/UI/publicsummarytable.aspx> (accessed 3 March 2020).

14. UK's Brexit deal agreed by EU leaders. BBC Article. URL: https://www.bbc.com/news/politics/uk_leaves_the_eu (accessed 10 March 2020).

15. Europe – 2020. Official EU Site. URL: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester_en (accessed 13 March 2020).